

Журналістська освіта в Україні: світові професійні стандарти : Матеріали п'ятнадцятої Всеукраїнської науково-практичної конференції (Суми, 22–23 травня 2019 р.) / уклад. : О. Г. Ткаченко. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 83 с.

Journalism Education in Ukraine: World Professional Standards : the Materials of the 15th International Scientific Practical Conference (Sumy, 22–23 May 2019) / compiled by O. Tkachenko. – Sumy : Sumy State University, 2019. – 83 p.

До збірки увійшли наукові матеріали викладачів та аспірантів кафедри журналістики та філології СумДУ, а також студентів спеціальностей «Журналістика», «Реклама і зв'язки з громадськістю», «Медіакомунікації». Дослідження пов'язані з комплексною програмою науково-дослідних робіт СумДУ, безпосередньо з науковим напрямом досліджень кафедри журналістики та філології у межах теми «Особливості формування національного інформаційного простору України: від радянської системи ЗМІ до демократичної моделі».

The collection includes scientific materials of teachers and graduate students of the Department of Journalism and Philology of the Sumy State University and also students with the chief subject «Journalism», «Advertising and Public Relations», «Media communication». The research is related to the complex program of scientific works of the Sumy State University, directly to the scientific sphere of the research of the Department of Journalism and Philology within the theme «Features of Formation of the National Information Space of Ukraine: from the Soviet System to a Democratic Media Model».

РЕДКОЛЕГІЯ:

Олена Ткаченко, д-р філол. наук (голова)

Інна Гаврилюк, канд. наук із соц. комунік.

Світлана Воропай, канд. філол. наук

Ольга Сидоренко, канд. педагог. наук

Ярослав Яненко, канд. соціологічних наук

EDITORS:

Olena Tkachenko, Doctor of Philology (head)

Inna Gavrilyuk, PhD of Social Communications

Svitlana Vororpai, PhD of Philology

Olga Sydorenko, PhD of Pedagogical Science

Yaroslav Yanenko, PhD of Social Sciences

ІНТЕРПРОФЕСІЙНЕ САНІТАРНО-ГІГІЄНИЧНЕ КОМУНІКАТИВНЕ ПОЛЕ м. СУМИ 1920-21 рр.

*Людмила Яременко,
старший викладач СумДУ*

У статті розглянуті окремі аспекти інтерпрофесійної діяльності лікарів і медичних установ з питань санітарії та гігієни населення через канал комунікації – газети міста Суми 1920-21рр. «Власть Советам» і «Стяг праці». Цілеспрямована робота проти епідемій інфекційних хвороб, просвітницька діяльність серед жінок-робітниць

Ключові слова: санітарно-гігієнічний контроль, інфекційні хвороби, дні чистоти.

INTERPROFESSIONAL SANITARY-HYGIENIC COMMUNICATIVE FIELD SUMY CITY 1920-21 YEARS

*Ludmila Yaremenko,
senior lecturer, Sumy State University*

In this article was considered some aspects of the doctor's interprofessional activity and medicine organizations about problems of population's sanitary and hygiene at the communication channel such as newspapers Sumy city 1920-21years "Vlast Sovetam" and "Styag praci". The purposeful work was against epidemics infection diseases, educational activity among women-workers.

Key words: sanitary-hygienic control, infectious diseases, days of cleanliness

Інтерпрофесійне комунікативне поле з санітарії та гігієни населення, просвітницької діяльності щодо здоров'я матері та дитини на теренах України активно формувалось 2-а останніх десятиліття XIX ст. – першої треті XX ст. Земські лікарі та лікарі-гігієністи почали процес переходу від констатації захворювань, інвалідизації та смертності населення від інфекційних хвороб, тривалості життя людини до активного цілеспрямованого лікарського впливу на ці процеси, збурення громадської думки щодо екології життя, захисту та зміцнення здоров'я пересічних громадян, у першу чергу дітей. Отже, метою нашої наукової розвідки є проаналізувати такий канал комунікації як регіональні газети на предмет висвітлення санітарно-гігієнічних проблем міста Суми 1920-21 рр. у площині інтерпрофесійної комунікації (*лікар, медичний персонал і пацієнт, громадськість*).

Ця тема набуває актуальності напередодні 145-ої річниці заснування при Харківському медичному товаристві (1861) першого в Слобідській Україні бюро санітарної статистики (1872-73) під керівництвом М. П. Кедрова, що склало ряд медико-топографічних описів низки районів

України, зокрема санітарного благоустрою м. Харкова [1, с. 144]. А також

пам'ятних дат Сумщини – 140-річчя безкоштовної лікарні святої Єфросинії (1879) в місті Глухові, побудованої цукрозаводчиком і меценатом Миколою Артем'євичем Терещенком у пам'ять

матері Єфросинії Григорівни [2, с.3] та 123-ьої річниці дитячої лікарні святої Зінаїди у м. Суми (*першого дитячого лікарняного закладу в Російській імперії*), зведеної коштом Павла Івановича Харитоненка. Хворим дітям медична допомога надавалася безкоштовно. Їх діяльність цілком дотична до обраної теми.

Отже, об'єктом нашого невеликого дослідження є ряд номерів газети «Власть Советам» (друкований орган Сумського Виконавчого Комітету) з 18 квітня до 22 липня 1920 р.[3] та річна добірка номерів газети «Стяг праці» (друкований орган Сумревкому і Сумпаркому КП(б)У) за 1921

р.[4], що зберігаються у державному архіві м. Суми. Для аналізу ми брали замітки й повідомлення санітарно-гігієнічного спрямування, здоров'я матері та дитини. Доречним, на нашу думку, є твердження історика Ю. Нікітіна: *«Актуальною для успішного життя міста була діяльність самоврядних інституцій (авт. – Суми кінець XIX – поч. XX ст.) в санітарно-епідеміологічному напрямку. Низький рівень знань у галузі боротьби з інфекціями, дорогі або малоефективні ліки, відсутність належної кількості кваліфікованих кадрів – усе це лише ускладнювало діяльність муніципальних органів у даній сфері... І далі висновок – Слід визнати, що самоврядні інституції приділяли недостатньо уваги вирішенню проблем санітарного оздоровлення Сум...»* [5]. Можна висунути припущення: що у часи зміни та встановлення влади ці питання також залишалися складними, важкими для розв'язання, тому й загальна кількість заміток і публікацій не є чисельною.

Провідною на шпальтах газет стала тема облаштування евакопунктів і шпиталів (лазаретів) для поранених, поліпшення їх роботи, забезпечення продовольством. У цілому входження останніх у систему медичного обслуговування міста. Нагальність проблеми посилювалася тим, що у місті на той час було розташовано 5 шпиталів на 1500 ліжок та евакопункт – 120 місць. Серед поранених почалася епідемія висипного тифу, що поширювалася містом через міських візників, бо були відсутні спеціальні підводи (вози) для перевозки хворих і поранених з вокзалу до шпиталів. Тому і публікація мала категоричну назву *«Необходимо устранить»* (№107 від 23.04.1920) [3, с. 3]. Газета Сумського Виконавчого Комітету мала у своєму складі міні-газету *«Красноармеец»* зі своєю нумерацією на дві шпальти. На першій – постійна рубрика *«По шпитальях»*. Серед опрацьованих чисел газети, періодичність останньої – один раз на місяць; центральне питання – забезпечення продуктами хворих, допомога місцевого населення (№ 113 від 30.04.1920).

Інфекційні хвороби поширювалися не тільки містом, а й селом. І за відсутності лікарів набувало розмірів епідемії. Тому рубрикою дня стала *«Как живет деревня»*. Прикметною є замітка Лазарева, робітника продзагону, про ситуацію в с. Павловках: *«Фельдшер не в состоянии оказывать помощь населению, так как не имеется медикаментов. Больные лежат в одном помещении со здоровыми и это страшно затрудняет борьбу с эпидемией»* (№117 від 06.05.20) [3, с. 2].

Окреме місце в газеті *«Власть Советам»* відведене жінкам-робітницям, їх залученню до суспільної роботи, їх *«духовному розквітанню»*. Тому жіноцтву адресована міні-газета *«Работница-гражданка»* й замітки відповідної тематики, зокрема *«Пробудження жінки»*(автор Козлов)(№ 112) [3, с. 3]. Упродовж трьох місяців подавалася інформація про набір на курси червоних сестер милосердя, тематику занять, зокрема лекцій доктора Онуфрієва з анатомії та фізіології (№127 від 18.05.20). Майже 70 жінок відвідувало ці курси. Слід акцентувати увагу, що курси сестер милосердя стали відгуком на успішну роботу курсів червоних санітарів. У 1920 році вже працювали 88 чоловіків-санітарів і готувався 6-ий випуск курсантів. Так, на першій шпальті 138-го номера газети в редакторській колонці читаємо: *Зачем нужны курсы красных санитаров?*

Роком пізніше відділ охорони здоров'я м. Суми організує шестимісячні курси сестер з охорони материнства та дитинства – *«От слушательниц курсов сестер по охране материнства и младенчества требуется общеобразовательная подготовка в объеме не ниже программы высшего начального училища. Все поступающие на курсы подверглись медицинскому освидетельствованию»* (№78 від 20.04.21) [4, с. 2]. Стрімко змінювалася життя в місті, громадою ставилися нові задачі, змінювалися пріоритети. Жіноцтво все більше виявляло свою активність та відповідальність. Місяць поспіль на 2-ій шпальті газети *«Стяг праці»* читаємо: *«Ближайшей задачей под'отряда охраны материнства и младенчества является кормление ребенка молоком его матери, обеспечение каждого ребенка детским молоком соответственно его возраста и состояния здоровья, а также доброкачественной пищей»* (№ 121 від 15.06.21). І далі – *«Широкая сеть яслей в районах, на фабриках и заводах, консультации в городе, и на селе – ясли на время полевых работ... вот необходимые меры»*.

Соціально дражливою у суспільстві є тема проституції та її наслідків. І незважаючи на дещо пропагандистське гасло *«На борьбу с проституцией!»* у якості назви читач розуміє гостроту проблеми. *«Совершенно безпрепятственно в Сумах устраиваются дикие оргии и гуляет проституция. Ею занимаются по нужде и из любви к сильным ощущениям. А результат очень печальный. Громадный процент молодежи заражен венерическими болезнями. При существующей грязи в уборных, банях эта зараза грозит распространиться и на все население, а мобилизованные*

деревенские парни перенесут её по всему уезду» (№116 від 05.05.20 р.). Отже, медична проблема набуває не тільки соціальної ваги, а й моральної – відповідальності за власне здоров'я та довголіття.

Першочерговою в місті стає проблема санітарії та гігієни, чистоти в широкому розумінні як невід'ємної складової життя. Тут ціла палітра: від щоденної роботи асенізаційного обозу в 110-120 бочок (№125 від 16.05.20), санкціонованого впровадження штрафів за антисанітарний стан дворів (Стяг праці - №54 від 22.03.21) до Днів чистоти. Гаслом кількох номерів газети стають заклики: *«Дружными усилиями приведём город в хорошее санитарное состояние. Борьба с грязью – борьба с эпидемиями, борьба за наше здоровье!»* Дописувач А. Коновалов зазначав: *«Фронт очищения и приведения города в надлежащее санитарное состояние является сегодня фронтом боевым. Война грязи – война холере, тифам, дезинтерии и прочим болезням»* (№107 від 28.05.21) [4, с. 1].

Слід зазначити, що санітарно-гігієнічне просвітництво окремими фактами знаходить місце на шпальтах місцевої преси. Зокрема застереження – *«Не пей сырой воды! Не пей сырого молока, кваса! Поддерживай санитарное состояние своего жилища, двора, улицы»* (№151 від 21.07.21). Наприклад, санітарний концерт-мітинг щодо холери в міському парку Лещинського, де виступатиме лікар Деванер, (№114 від 05.06.21) тощо.

Ширшим стає коло матеріалів з охорони здоров'я дітей, причому ці матеріали друкуються на перших шпальтах. Зокрема оголошення про роботу шкільної амбулаторії на Воскресенській вулиці у колишньому будинку Рейдера. Зазначаються години прийомів лікарів Шварцборга, Гросмана, Маковецької, Щекотової, Глобуса (№11 від 18.01.21). Організацію санаторіїв з оздоровлення дітей у колишніх панських маєтках у с. Рогізному, Шпилівці, Кияниці тощо. Так, завідувач лікувального підвідділу тов. Качурин інформував про результати огляду палацу б. Апраксина в с. В- Бобрік, *«...о пригодности усадебных зданий в Низах, в с. Старом, Стецковке, Рогозном и Киянице»*. (№125 від 16.05.20) [3, с. 3].

Пропагувались Тижні захисту дітей, які привертали увагу містян та селян до дитячих проблем. У першу чергу забезпечення *«детских очагов»* продуктами харчування. Віталіся пожертви в якості зерна, пшона, картоплі, а також внески грошима. Газета «Стяг праці» залишила прізвище громадянки В. Бобритської, що зробила ці пожертви на користь дітей. (№1 від 01.01.21).

Отже, підсумовуючи, слід наголосити, що сумські газети 1920-21рр. були комунікативним каналом для просвітницької роботи з санітарії та гігієни серед містян.

Список літератури

1. Ціборовський О. М. Наукові медичні товариства та їхня роль у становленні соціальної медицини в Україні / О. М. Ціборовський // Охорона здоров'я України. – 2007. – №3-4(27–28). – С. 143-147.
2. Ткаченко В. Наш земляк М. А. Терещенко/ В. Ткаченко// Глухівщина. – 1994. – 14 лютого. – С.3. – газета.
3. Власть Советам. – Держархів Сумської області, справа № 18.
4. Стяг праці/ Знамя труда. – Держархів Сумської області, справа № 29 (1355).
5. Нікітін Ю. О. Діяльність органів міського самоврядування по вирішенню господарських та соціально-гуманітарних проблем у др. половині XIX ст. (на прикладі Сум)/ Ю. О. Нікітін// Сумська старовина. – 2012. – №№XXXVIII-XXXIX/ – С.47-56.

РОЛЬ PR-КОМУНІКАЦІЙ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ФУТБОЛІСТІВ

Вадим Яременко,
аспірант 1 курсу, АСПгум.8.1., СумДУ

Дослідження присвячене вивченню існуючих сьогодні PR-комунікацій, які є необхідними для формування іміджу сучасного українського футболіста. Провідним стало вивчення явища футбольних PR-комунікацій, які нині є мало вивченим явищем та потребують чіткого окреслення